

יבמות קיא

משה שווערד

1. עיין במראה מקומות לדף קי

2. דף על הדף יבמות דף קיא עמוד א

בגמ': ומת בעלה של קטנה וכו'. בדברי הראשונים מבואר דפליגי בביאור הענין שקטנה הוי קנויה ואינה קנויה, ולכן אין ביאת קטנה פוטרת את החרשת, ונשנו ב' פירושים:

המאירי (ד"ה קטנה) פירש "קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה שהרי אין נשואין שוים שהחרשת קנויה ודאי מדרבנן אלא שמשויירת בקנינה מצד שאין לה דעת כלל לאקנויי נפשה אבל הקטנה ספק קנויה לגמרי מדרבנן הואיל ויש לה דעת כל דהו לאקנויי נפשה ספק אינה קנויה כלל הואיל ויכולה למאן ולעקור את הקדושין למפרע".

מבואר דיסוד הספק בקדושי הקטנה נובע מהא דקטנה יכולה למאן, והמאון עוקר את הקדושין למפרע, ולכן גם לפני שמיאנה איכא ספק האם היא מקודשת, דדלמא תמאן ויעקרו הקדושין, לאפוקי חרשת שאינה יכולה למאן [כדלהלן], וע"כ אין ספק שהיא קנויה, ורק אין קנינה גמור, אלא הוי קנויה ומשויירת, משום שדעת החרשת פחותה מדעת הקטנה, ולכן רבנן לא תיקנו לה קדושין גמורים כמו לקטנה.

וכן פסק בערוך השולחן (סי' קעא ס"א) וז"ל: "דהקטנה נשואיה תלויין עד שתגדל ולא תמאן ואז אם לא תמאן אגלאי מילתא למפרע שקנאה קנין גמור ואם תמאן בטל קניינה לגמרי אבל החרשת קשורה בו לעולם שאין ביכולתה למאן וכו' ומ"מ אין קניינה קנין גמור מפני שלעולם לא תבא לכלל דעת וקרוב הדבר שאינה לרצון לפניו" וכו'.

וכע"ז כתב הקהלות יעקב (סי' יח ד"ה ואכתיו), אלא שהקהלות יעקב פירש לפי שיטתו שהמאון אינו עוקר את הקדושין למפרע, אלא הוא מברר למפרע, משום שתקנת הנשואין שתיקנו לה רבנן מותנית מעיקרא בזה שהאשה לא תמאן, ואי מיאנה הוברר למפרע שלא נתפס בה מעולם קדושין, ולכן קטנה הוי קנויה ואינה קנויה, משום שקטנה נחשבת ספק קנויה ספק אינה קנויה אם תמאן לבסוף.

בפשטות הביאור בדברי המאירי [כדמבואר בדברי הקהלות יעקב] הוא דקדושי קטנה הוי קדושי ספק, משום שיש ספק מציאותי האם הקטנה תתחרט מהקדושין ותמאן בעלה, ואם הקטנה תמאן היא תעקור את הקדושין למפרע או שתברר למפרע שלא היתה מקודשת, ולכן הקדושין אינם ודאיים, אלא הם תלויים במעשה המאון.

פירוש נוסף בסוגי' יש בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן אלף רד) וז"ל: "דע כי קנויה ואינה קנויה שאמרו לומר דמספקא להו אם תקנו לה לקטנה נשואין גמורין מדבריהם הואיל ואתיא לכלל דיעה ונשואין דאורייתא, והרי היא קנויה אצלו בלא שיור כאשת איש דעלמא אלא שיוצאה במיאון, וא"כ מן הדין ביאתה או חליצתה פוטרת את חברתה החרשת ואף על פי שתקנו לה נשואין, או שמא נשואין שתקנו לקטנה כיון שאינה גדולה ואינה בת ביאה כגדולה הרי היא כמטיילת עמו בחצר ואינה קנויה כלל, והילכך אינו בדין שתפטור ביאתה או חליצתה את חברתה החרשת ואף על פי שהיא קנויה לו במקצת ואינה קנויה גמורה הואיל ולא אתיא לעולם לכלל דיעה ונשואין גמורין דאורייתא" וכו'.

מבואר דהא דקאמר דקטנה ספק קנויה אין זה ספק התלוי במיאון, כדביאר המאירי, אלא זהו ספק בעיקר התקנה, האם רבנן תיקנו לקטנה נשואין גמורים, או דילמא רבנן לא תיקנו קנין נשואין, ולכן אינה יכולה לפטור את צרתה החרשת, דלחרשת אין ספק שרבנן תיקנו נשואין, ורק אין אלו נשואין גמורים, ואילו בקטנה יש צד שלא תיקנו קנין נשואין כלל.

(ספר מורשת משה - יבמות סי' קב)

3. רמב"ם יד החזקה הלכות אישות פרק ד

(ט) חרש שנשא פקחת וכן חרשת שנשאת לפקח אין קידושיהן גמורין מן התורה אלא מדברי סופרים לפיכך אם בא פקח וקידש אשת חרש הפקחת הרי זו מקודשת לשני קידושין גמורין ונותן גט והיא מותרת לבעלה החרש אבל השוטה שקידש פקחת או פקח שקידש שוטה אין כאן קידושין כלל לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים.

- [השגת הראב"ד - הרי זו מקודשת לשני קדושין גמורין ונותן גט והיא מותרת לבעלה החרש א"א טעה בזה שאינה מותרת לחרש שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא מחזיר גרושתו מן הנישואין]:

4. רמב"ם יד החזקה הלכות יבום וחליצה פרק ה

(כג) קטנה שראויה למאן והחרשת אע"פ שקידושי שתיהן מדברי סופרים כמו שבארנו שני מיני קידושין הן קטנה יש לה קידושין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר וקידושיה תלויין עד שתגדיל וחרשת תקנו לה נישואין כדי שלא תשאר פנויה לעולם לפיכך אם היו כל היבמות הבאות מבית אחד קטנות או חרשות ביאתה של אחת מהן פוטרת את כולן:

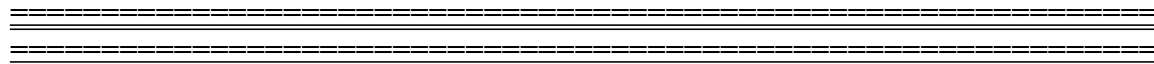
5. תוספות מסכת יבמות דף קיא עמוד א

הוא לה ביאה פסולה ולא פטרה - וא"ת התינה לעיל פרק ר"ג (דף נ:): דביאה פסולה לא פטרה דגזרינן ביאה אחר הגט אטו ביאה אחר חליצה אבל הכא מאי חששא איכא וי"ל דהכא נמי אי פטרה אמרי דביאת חרשת ביאה כשירה היא ואף על פי שהיא אחר ביאת הקטנה ואתי לאיחלופי בגדולה שאחר שבא על הגדולה יחזור ויבא על אחתה.

6. דף על הדף יבמות דף קיא עמוד א

בגמ': ב' אחין נשואין ב' אחיות יתומות, קטנה וחרשת וכו' מת בעלה של חרשת קטנה יוצאת בגט. כתב המנ"ח (מצוה תקצ"ח) מי שנשוי חצי שפחה וחצי בת חורין ונפל לפניו אחותה ליבום, אפשר שאינה נפטרת, שאינה מחייבי כריתות, שהרי אין קידושי החצי בת חורין קידושין גמורין. ולכא' יש להעיר על סברתו דא"כ גם אי קידושי קטנה שוה לקידושי דאורייתא כה"ג היו קידושין תופסין באחותה, כיון שאין חייבין כרת.

אמנם לכא' אפשר לפשוט מסוגיין דאחות החצי ב"ח אינה נפטרת מחליצה, כמו דאמרינן בקטנה שאינה נפטרת ע"י שהיא במקצת אחות אשה מחמת החרשת שהיא קנויה במקצת, ודו"ק. (קובץ קול התורה קובץ מ"ז ע' סח)

7. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב בא יבם על הקטנה וחזר ובה על החרשת פסל את הקטנה. במסורת הש"ס ציין, דבמשניות הנוסח "לא פסל את הקטנה", ועיי"ש בפי' הרע"ב. וכ"כ הרמב"ם (יבום פ"ה הכ"ז), ועוד כתב שהחרשת צריכה גט, שביאת הקטנה מעולה מביאת החרשת, שהקטנה ראויה לאחר זמן, לפיכך יקיים את הקטנה שנבעלה תחלה. והקשה בלחם משנה

למה ליה הך טעמא, לימא משום דהקטנה קנויה ואינה קנויה. וביים של שלמה (סי' כב) הקשה בזה"ל, ומנין לו סברא זאת, ואדרבה בסוגיא שקיל וטרי, אם הקטנה עדיפא שהרי תבא לכלל גדלות, או החרשת עדיפא משום הגדולה היא וכתב ביאה. וכבר קדמם הרשב"א בסוגיין.

8. תוספות מסכת יבמות דף קיא עמוד ב

לאחר שלשים יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה - ואם תאמר מה הוא מפסיד אם חולץ לה ולמה אין כופין כדי להתירה [1] ויש לומר שהוא מתבייש בבית דין לחלוץ לה שתרוק בפניו.

9. תוספות הרא"ש מסכת יבמות דף קיא עמוד ב

אחר ל' יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה. ואין כופין אותו על מדת סדום לפי שהוא מתבייש להתבזות בב"ד ושתרוק בפניו.

10. חדושי רע"א על יבמות דף קיא/ב

תד"ה לאחר שלשים יום וא"ת מה הוא מפסיד כו' ולמה אין כופין כדי להתירה. [2] בנמוקי יוסף כתב לתרץ דיכול לטעון אע"פ שנתתי לה גט אינה אסורה עלי בחזרה, ואולי תפייס לחזור לי, ואין רצוני לאוסרה עלי בחליצה. וקשה לי הא א"א לה להתפייס ולחזור לו דהא שוויה אנפשה חד"א דנדבריה דלא נבעלה הגט פסלה ואסורה לו, ואולי י"ל דס"ל להנ"י כשיטת הפוסקים דבאיסורא דרבנן ל"א שוויה אנפשה חד"א (ועי' שו"ת סי' צ"ט ד"ה האומנם).

11. שערים מצויינים בהלכה

משנה לאחר שלשים יום, מבקשין הימנו שיחלוץ לה. פרש"י היא אומרת לא נבעלתי והוא אומר בעלתך, הוא נאמן דלא מוקים איניש אנפשיה מלבעול כו'. והקשו התוס' מה הוא מפסיד אם חולץ לה, ותירצו שהוא מתבייש בב"ד לחלוץ לה שתרוק בפניו. וכתב בפת"ש (אהע"ז בסדר החליצה בקצרה לבעל ס"ג אות צב) בזה"ל, רדע דמה שאומרים קצת המון שיש איזה חשש סכנה אל החולץ, ומונעים עצמם לקיים המצוה הוא טעות, שהרי כתבו התוס' מה הוא מפסיד, ושומר מצוה לא ידע דבר רע ודרכיה דרכי נועם כו', וגם בזמנינו יש מהמון שמחשבותם בהלות וחרדים מהעתיד. ומה שכתבו התוס' הטעם שהוא מתבייש להבזות בב"ד שתרוק בפניו, עי' בפירוש סדר החליצה (סוסי קסט) בשם המדרש, דמעשה החליצה הוא בושה בשבילו, דנראה כמו שהיא מביישו משום שאינו רוצה ליבם. ועיין בהג"מ (יבום פ"ד אות ט) מה שכתב בשם בה"ג. ועי' בשו"ת חתם סופר (ח"ב אהע"ז סי' פה) דחליצה הוא טובה לנשמת הבעל, והוא יותר טובה מהדלקת נר שמן זית, וכיון דאין עושין חליצה בע"כ, צריכין לדבר על לבה דזה טובה לנשמתו כנ"ל. ועי' מה שכתבנו לעיל (קא. ד"ה מצות חליצה).

12. תוספות מסכת יבמות דף קיא עמוד ב

קרי כאן להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי הוא - ואף על פי שיבא לכלל הקמת שם לא מהניא כיון שלא היה לו שעת הכושר כי היכי דפסלינן בהערל (לעיל דף עט:): סריס חמה שלא היה לו שעת הכושר אף על פי (לעיל פ.) שבמינו מתרפאים באלכסנדריא של מצרים ומשני אמר קרא כו' ולא דמי לסריס חמה שאין רפואתו ברורה לבוא כמו קטן שיגיע לכלל גדלות.

13. תוספות מסכת יבמות דף כ עמוד א

יבא עשה וידחה לא תעשה - הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף יט. ושם) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר בסוף פ' ד' אחין (לקמן ד' לד. ושם) היאך תתיבם דבביא' ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסירא ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן שתהא ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהו ראויין להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסריס שאינן ראויין לילד לעולם אבל ביאה שאינן יכולה להתעבר בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראויין לבסוף להוליד דאל"כ תיקשה היאך קטנה מתייבמת לרבנן וגם לרבי מאיר היתה מתייבמת אי לאו חששא דשמא תמצא אילונית ובפרק ב"ש (לקמן דף קיא:) תנן קטן הבא על הגדולה תגדלנו ובפ' הבא על יבמתו (לקמן נה:) נמי מרבין דנקנית בביאה שלא כדרכה והעראה אף על פי שאינן מתעברת בה.

14. שיעורי ר' דוד מסכת יבמות דף כ עמוד א

ולכאורה צ"ע, אמאי לא הקשו התוס' על כל עיקר מצות יבום, איך מקיים, דהא בביאה ראשונה עדיין לא קיים המצוה, כיון שאין בה הקמת שם, ובביאה ראשונה כבר קונה אותה, ופקע ממנה זיקת יבום, ותו ליכא מצוה בביאה שניה שאח"כ, וא"כ איך מקיים מצות יבום ביבמה דעלמא, ואמאי הקשו רק הכא גבי עדל"ת...

וביותר קשה, דהא בכל יבמה קי"ל דנקנית בהעראה, ואיך מתקיים מצות יבום בזה, הא אין אשה מתעברת בהעראה.

ואפשר לומר, דזה ודאי ידעו בקושייתם דקיום המצוה הוא הקנין שקונה אותה בביאה ראשונה, ורק דסברי דהמצוה הוא רק אם יהא אח"כ הקמת שם לאחיו. ולכן הקשו, דבשלמא בכל יבמה, כיון דראויה אח"כ להקמת שם, שפיר קונה כבר בהעראה, אבל הכא דבא לייבם מדין עשה דוחה ל"ת, דביאה שניה תהא אסורה, ואפ"ל בגמר ביאה ג"כ אסורה, א"כ הרי אין היבום ראוי להקמת שם כלל, ואיך יהא בזה דין דחיה דעשה דוחה ל"ת, הא כל דין מצות יבום הוא דוקא באופן שראוי אח"כ להקמת שם, וכנ"ל. וע"ז תירצו, דלא בעינן שהיבום יהא ראוי להקמת שם, אלא שהיבמה והיבם יהיו ראויין להקמת שם, ולא ממעטינן אלא איילונית וסריס וכו'.

והיינו דהתוס' בתירוצם חידשו, דליכא דין שיהיה ראוי להקמת שם "בפועל", רק דבעינן שהיבמה והיבם יהיו ראויין, ולא יותר, ולכן אף על פי דביאה שניה אסורה, וביבום זה לא שייך הקמת שם בפועל, ליכא שום גריעותא בזה, כיון דכל הדין דראויין להקמת שם הוא רק דין ביבם וביבמה שיהיו בני הקמת שם, לאפוקי איילונית וסריס, ושפיר נתקיימה המצוה בביאה ראשונה.

15. דף על הדף יבמות דף קיא עמוד ב

בגמ': קרי כאן להקים לאחיו שם האי לאו בר הכי הוא, אמר אביי אמר קרא יבמה יבא עליה כל דהו, רבא אמר וכו' אמר קרא כי ישבו יחדו אפי' בן יום אחד.

במהרש"א כתב דהא דילפינן כאן מפסקים לאביי ולרבא זה רק שאין איסור בזה שהקטן מיבם, אבל ודאי דאין יבומו של הקטן יבום דהלא אמרו (צו ע"ב) עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול הרי דזה רק דרבנן ולא מדאורייתא.

ובנודע ביהודה (מהדו"ת אהע"ז סי' קמ) כתב די"ל דבזה יש חילוק בין הלימוד של אביי להלימוד של רבא, דלאביי הך קרא דפרשת יבום מדובר גם בקטן, דהרי מיבמה יבא עליה לומדים דמדובר אפי' יבם כל דהו, ובפסוק זה כתוב יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה, א"כ יבם קטן איתרבי גם לגבי לקיחה לאשה, והיינו דיבומו של קטן הוי יבום.

אבל לרבא לא איירי גופיה דקרא בקטן, אלא מדכתיב ישבו אחים יחדו ממעטינן אח שלא היה בעולמו, ומדמייעט שלא הי' בעולמו, מכלל שאם היה בעולמו אפי' יום אחד שפיר הוי יחדיו ולא מייעטיה קרא, עיין בתוס' ד"ה אמר קרא, והנה אשת אחיו שלא היה בעולמו לא רק שמעטיה קרא ממצות יבום, אלא אף מהיתר הביאה מעטיה קרא,

ויש בזה איסור דאשת אה, וא"כ כאשר אנו מדייקים דדוקא שלא הי' בעולמו כלל הוי כן, אבל אח שהיה בעולמו אפי' יום אחד לא הוי כן, אז סגי רק שנאמר שאח שהי' בעולמו אפי' יום אחד אין איסור של אשת אח והביאה מותרת, אבל אכתי אפשר דהקטן אינו קונה אותה בקטנות ואין יבואו יבום, עיין שם.

16. תרומת הדשן סימן רכג

שאלה: יבמה שנפלה לפני יבם אחד והיבם הוא נאנס בקטנותו ונטמא/ונטמע/ בין הנכרים ונתגדל בין הנכרים עד שנעשה גדול בשנים ואעפ"כ לא חזר לדת האמת. ובשעת נישואין אחיו לזאת היבמה היה עדיין קטן בין הנכרים, אבל בשעת מיתת אחיו נעשה כבר גדול זקוקה היא לו או לאו?

תשובה: יראה דבתחילה צריכין לבאר דין היבמה שנפלה לפני יבם שנשתמד במזיד, ועדיין הוא ברשעו בשעת מיתה וגם היה כן בשעת נישואין, או אם עומד ברשעו באחד מהם בשעת נישואין או בשעת מיתה ומאז נבאר שאילתנו. בא"ז כתב וז"ל רב נחשון גאון זצ"ל וספר בשר על גבי גחלים ותשובות רבות פסקו, דיבם שהיה מומר בשעת קידושין/שמא צ"ל: קידושין/ אחיו ועדיין כשמת הוא עומד בשמדותו אינו זוקק את אשת אחיו לייבום ופטורה לשוק בלא חליצה, אפי' חזר לאחר מיתת אחיו לא משגחנין ביה... וכתב רש"י בתשובה אחת דאין לסמוך עלה ואף על פי שחטא ישראל הוא לכל דבר ודבר וקידושיו קידושין גם לחלוץ גם לייבום... והא דכתב רמב"ם מי שיש לו אח מכל מקום בין הוא ממזר או עובד ע"ז זוקק את אשתו לייבום, תירץ א' מהגדולים דלעיל דמיירי שנעשה עובד לע"ז אחר נישואין אחיו וס"ל נישואין מפילים כדברי הגאונים ע"כ דבריו וטעמיו. עוד מצאתי הועתק בשם גדול אחד שחולק בראיות רש"י, וכתב נהי דלענין קדושין כישראל הוא וכן לכל שאר דברים כה"ג דלאו תלויין באחיה, אבל ייבום דתלייה רחמנא באחיה ומומר לאו אחיו של ישראל הוא. והכי איתא בהדיא בסמ"ג בשם רא"ם במצות לתת צדקה דמהאי טעמא יכול להלוות למומר בריבית, דלאו אחיך מיקרי וכן אינו מצוה להחיותו דכתיב וחי אחיך עמך והאי לאו אחיך הוא. ורוצה לומר אותו גדול דה"ה לענין ייבום. ואחד מהגדולים השיב בתשובה דלית לך לאסוקי אדעתא להקל מדברי רש"י, שהרי מהר"ם אף על פי שהביא ראייה לדברי הגאונים כתב דעבדינן הכא והכא לחומרא...

וכל אילו הטעמים קצת זרים הם לקבלם ולסמוך עליהם לקולא נגד דעת רש"י דמימיו אנו שותפים, ונגד דעת מהר"ם דבתראי הוי וידע דעת כולם ואזל הכא והכא לחומרא... נראה דאין ראייה מזה לחלק הכי ג"כ לענין יבום, דהתם שפיר אית לחלק משום אחיה דכתיב גבי ריבית וצדקה לאו באחים גמורים איירי אלא כלומר כל ישראל שהם אחים בתורה ובמצות. ותדע דאנו מוזהרים לענין ריבית וצדקה על הגר הבא משאר עממין כמו על ישראל הבא מזרע יעקב, וכיון דהכי הוא מומר שכפר בעיקר ויצא מן הכלל פורק ממנו אחיה זאת אין אנו מוזהרים לרחם עוד עליו ולהחיותו. אבל אחיה דכתיב גבי זיקה ויבום אינו ר"ל אחיו בתורה ומצות, אלא אחיו מעצמו ובשרו שנולדו מאיש אחד, ומומר נמי אעפ"י שנשתמד לא פסקה תולדותיו והלא הוא ואחיו המת נולדו מאיש אחד, דעשו נמי ישראל מומר היה כדאיתא פ"ק דקידושין/דף יח ע"א/ ואעפ"כ

משתכח דהתורה קראתו אח ליעקב בכמה דוכתי, והיינו משום דבני איש אחד הין. ומה שכתב המרדכי בשם הרבי אברהם דמשום דקאין פוגעין בו חשיב כערוה, צ"ל הטעם כיון דרשאי הקנאי ליטול את נפשו הוי כמו ערוה שחייבין עליו מיתת ב"ד ולכך פטרוהו מן החליצה ויבום, אמתהא א"כ יהא הוולד ממור והא ק"ל אפי' מנכרי גמור הוולד כשר, אלא לא מדמינן להו לעריות בכל דיניהם וה"ה לענין פטור יבום וחליצה. והני תלת מילי וולד ממזר ופטורי חליצה ויבום וקדושין תופסים בהדי כדמוכח במס' יבמות בכמה דוכתא. ומהשתא נבאר תחילת שאילתינו, אם קדשה ונשאה בעוד שהיה אחיו עדיין בקוטנו בין האמות ואח"כ בשעת מיתתו נתגדל כבר ולא חזר, לדברי הגאונים רב נחשון וחביריו דאי זקוקה היא לו, דכיון דסבירא להו דנישואין הראשונים מפילים זה היה קטן בשעת נישואין ואנוס גמור הוא והרי הוא ישראל ממש לכל דבריו, ואף על פי שלא"כ עמד ברשעו אפילו בגדלותו מ"מ הוי כמו שנשתמד אחר הקידושין דזקוקה היא לדברי הגאונים הללו כדלעיל. אך לפר"ח דסבר מיתה מפלת היתה פטורה כדמבואר, וכבר כתיבנא דאפילו דהיא דהוא מומר גמור בשעת קידושין ומיתה אין להקל מדברי רש"י ומהר"ם לפטור מחליצה, וכ"ש בכה"ג. ויש נוהגים להתנות בכה"ג בשעת קידושין שלא תיזקק ליבם אם תפול לפניו. וצ"ע בדבר דבמרדכי פ' הפועלים מייתי ירושלמי דהמתנה על מה שכתב/שכתוב/ בתורה תנאו בטל, כמו אם מתי לא תיזקק ליבום. אמנם בתלמוד דידן לא משמע הכי מדפריך פ' הגוזל/ב"ק דף קי ע"ב/ אלא מעתה יבמה שנפלה למוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה וכו'.

ומיניה מיייתי מור"ם ראייה לדברי הגאונים כדלעיל. ואין לחלק משום דהתם הוי אנן סהדי ולא צריכה להתנות, אבל המתנה בפירוש לעקור דבר מן התורה לעולם לא מהני תנאו, דבתשובה במיימון נמי איתא הא דמיייתי מור"ם מדברי הגאונים מפ' הגזול, ומסיים התם דהוי כמו שהתנה בפירוש שלא תזקק לו, משמע דתנאי בפירוש מהני לגמרי. מ"מ גילוי דעת הוא דאין בדעתו לחול הזיקה שתתייבם מחמת חיבת הנישואין כמו שמחלקים התוספות, דדווקא מן האירוסין אמרינן דאדעתא דהכי לא נתקדשה ולא מן הנישואין. והאידינא רגילין לעשות קידושין ונישואין יחד בשעת חופה, וכיון דבהיא שעתא מתנה אנושואין נמי מתנה. ועיין פ' המגרש בגמ' ובתוס' פ' אף על פי דהתם מפרש כמה חלוקים במתנה על מה שכתב בתורה.

17. חזון איש אה"ע סימן קכט ס"ה ג

ג) בהגרא ס"י קט"א סק"ג ג, כונת הגר"א בסק"ג, לישב דעת הרמב"ן, דאיכא ג' חופים דמלמדין, א. כדי לקיים מצות יבום דאורייתא, וזו חף שיש עלה שתקיים אלנו הקטנה, מ"מ מלמדין, וזכו במת בעלה של גדולה ק"ט א' כמ"ד חין זיקה. ב. בניכא יבום דאורייתא, וגם הקטנה אינה מעכבת ביאה ראשונה של יבום דרבנן, אלא דהקטנה עומדת ללאה בגט, וגם הוא לא פשע, וזכו דין קטנה וחרשת לכתחלה. ג. במתקיים מצות יבום ביאה ראשונה ונאסרה עליו בפשיעתו, אלא שגדולה רמיא קמי' מעיקרא, וזכו דין בא על הקטנה וחזר ובה על הגדולה, ויש עוד מנאמרת בגשא הקטנה לכתחלה באיסור, וזה כולל בא על הקטנה וחזר ובה על השני, בא על הגדולה וחזר ובה על הקטנה, בא על החרשת וחזר ובה על הקטנה, והלכתינא בגמ' הוא על א' ג' שהזכרנו, אבל בעומדת הקטנה ללאה ולא פשע, לא אלטרין לאשמועינן, וכש"כ בגשאה לכתחלה באיסור, ובסק"ג סתר הגר"א שיעב ז', דהא שמואל סבר יש זיקה וא"כ במת בעלה של גדולה לא אלטרין לאשמועינן דמלמדין שהרי עומדת הקטנה ללאה וגם לא פשע, והו"ל למימר דחי אשמועינן בקמייתא משום דלא פשע וכטעם הרמב"ן, ועוד דלגיר' רש"י דבא על הקטנה וחזר ובה על החרשת פסל את הקטנה וגי' זו עיקר כמו שהוכיח הרשב"א ברס"א ברורות, א"כ קאי ר"א עלה, והכא כנס הקטנה כהיתר וגם פשע באיסורה, וליכא מילין בשביל מצות יבום, וגם ליכא סברא דאמר בגמ' מעיקרא גדולה רמיא קמי' ולמה תמאן, ועוד קשה לגיר' כגן מלמדין, דכולל גדולה וקטנה וקטנה וחרשת, א"כ איכא קטנות עובא בר"א, ומאי פריך גדה חי א' מאי קטנות, ואף דגם לדעת הרשב"ד איכא תרתי בא על הקטנה ולא בא על הגדולה ובה על הקטנה וחזר ובה על הגדולה, בני תרתי חדא ינהו דמה לי בא על הגדולה מה לי לא בא דבין שתחלוץ בין שתחבס תאסר הקטנה.